

Perusterveydenhuollon pelastaminen

Lääkäriliiton linjaus 11.10.2019

Suomalainen terveyskeskusjärjestelmä on historiansa pahimmassa kriisissä.
Terveyskeskukset eivät voi enää odottaa laajempaa järjestelmäuudistusta.
Terveyskeskukset on pelastettava nyt!

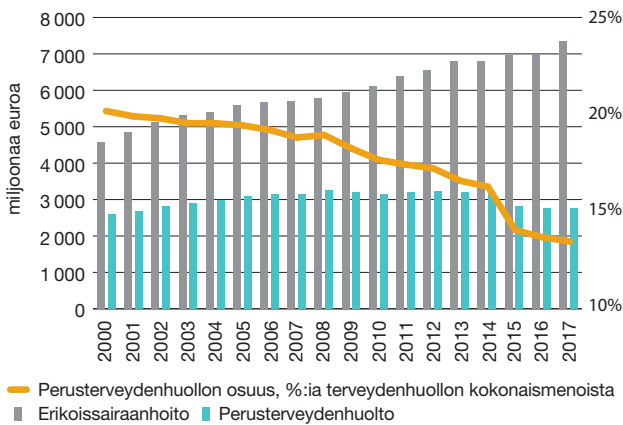
Peruspalveluiden kehittämistä ja eriarvoisuuden vähentämistä on pidetty virallisina tavoitteina parikymmentä vuotta. Kehitys on kuitenkin kulkenut päinvastaiseen suuntaan. Taloudelliset panostukset perusterveydenhuoltoon ovat viime vuosina jopa vähentyneet. Samaan aikaan palvelutarve on kasvanut väestön ikääntyessä.

Terveyskeskuksiin on siirretty uusia tehtäviä, mutta sinne ei ole palkattu lisää lääkäreitä. Terveyskeskusten kokenein lääkärikunta on alkanut äänestää jaloillaan. Tilalle tulee yhä useammin lyhytaikaisia sijaisia. Monet

korjausyritykset ovat vain pahentaneet tilannetta: sen sijaan että olisi parannettu lääkäreiden mahdollisuuksia hoitaa potilaita, potilaiden hoitoa on pyritty siirtämään pois lääkäreiltä. Tilanne ei tyydytä potilaita eikä lääkäreitä.

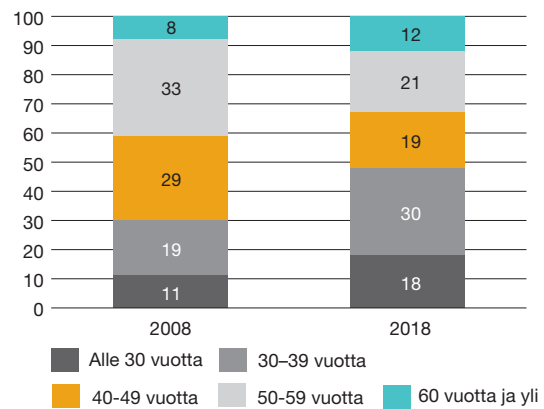
Seurauksena on, että suuri osa kansalaisista on hylännyt terveyskeskukset. Tilalla on eriarvoisuutta ylläpitävä ja verorahoitteen mallin uskottavuutta nakertava kahden kerroksen malli, jossa hyvätuloisimmat maksavat palvelunsa itse. Perusterveydenhuoltomme universaalisuus on menetetty!

Erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon menot (milj. euroa vuoden 2017 hinnoin) ja perusterveydenhuollon menojen osuus terveydenhuoltomenoista (%) vuosina 2000–2017

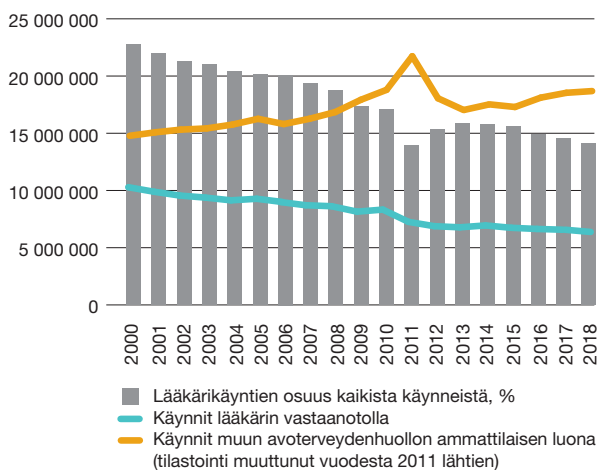
Lähde: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Terveyskeskuslääkärien ikärakenne vuosina 2008 ja 2018, %

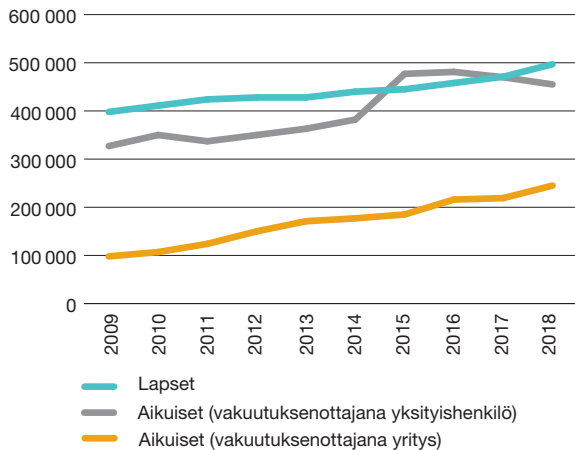
Lähde: Tilastokeskus, Kuntasektorin palkat 2008 ja 2018, Lääkäriiitolle muodostettu aineisto

Käynnit terveyskeskuslääkärin vastaanotolla ja muun ammattihenkilön luona vuosina 2000–2018

Lähde: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Vapaaehtoisten sairauskuluvakuutusten lukumäärä vuosina 2009–2018

Lähde: Finanssiala ry

Lääkäriliiton mielestä keskeiset elementit terveyskeskusten pelastamisessa ovat:

1. SOTE-UUDISTUKSEN ENSI VAIHEEN TAVOITTEEKSI TERVEYDENHUOLLON INTEGRAATIO

Julkiset hyvinvointipalvelumme tarvitsevat perinpohjaista rahoitus- ja järjestämisuudistusta. Laajan sote-uudistuksen sijaan tulisi ensi vaiheessa yhdistää terveyspalvelujärjestelmä ja siihen tiiviisti liittyvät sosiaalipalvelut.

- Sote-uudistus vaiheistetaan alkamaan terveydenhuollon uudistuksella.
- Uudistuksen keskeiseksi tavoitteeksi otetaan universaalien terveydenhuollon palauttaminen.
- Uudistuksessa toteutetaan perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon ja niihin keskeisesti liittyvien sosiaalipalveluiden järjestämisen integraatio.

2. TERVEYSKESKUSLÄÄKÄRILLE PÄÄSY KIIREETTÖMISSÄ ASIOISSA TURVATAAN NOPEASTI

Keskeinen ongelma on terveyskeskuksen lääkärille pääsyn hitaus. Viikossa hoitoon pääsee vain noin 40 % väestöstä. Yli kuukauden odotusajat koskevat jopa viidennestä väestöstä.

- Perusterveydenhuollon viikon hoitotakuu lääkärille pääsystä kiireettömissä asioissa hoidontarpeen arvioinnin jälkeen toteutetaan nopeasti.
- Terveyskeskusten lääkärin työtehtäviä ja työoloja kehitetään niin, että lääkärille pääsy mahdollistuu ja tarvittavat lisälääkärit saadaan rekrytoitua muualta terveydenhuollosta.
- Rakennetaan nopeasti sellainen kansallinen palvelusetelimalli, joka mahdollistaa markkinaehtoisen palvelutuotannon käytön tarvittaessa niin, että se aidosti tukee perusterveydenhuollon tavoitteita ja toimivuutta.
- Kokeillaan kansainvälisten kokemusten perusteella toimivia malleja lisätä joustavuutta ja mikroyrittäjyyttä perusterveydenhuollon palvelutuotantoon.

3. HOIDON JATKUVUUDEN TURVAAMINEN LAADUN JA ASIAKASLÄHTÖISYYDEN KESKEISENÄ OSANA

Potilaat ovat aina arvostaneet pitkäaikaisia, henkilökohtaisia hoitosuhteita. Hoidon jatkuvuus tehostaa toimintaa, parantaa hoidon laatua ja säästää kustannuksia. Hoitosuhde ei kuitenkaan voi syntyä ilman kohtaamista. Lääkärin vastaanoton arvo on palautettava sille tasolle, jota potilaat ja lääkärit odottavat.

- Hoidontarpeen arviosta ei tule säätää jälleen uutta tapaa estää potilaan pääsy lääkärin vastaanotolle terveyskeskuksissa.
- Pitkäaikaiset potilas-lääkärisuhteet turvataan vähintään pitkäaikaissairauksia omaaville potilaille.

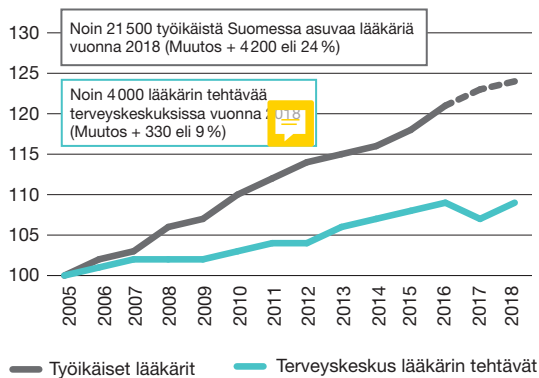
4. TERVEYSKESKUSLÄÄKÄRIEN REKRYTOINTI KORJAUTUU TYÖN SISÄLLÖN, TYÖMÄÄRÄN JA KEHITYSMAHDOLLISUUKSIEN YHTÄAIKAISELLA KORJAAMISELLA

Huolimatta kasvavasta työikäisten lääkärien määrästä sekä terveyskeskusten työpaineesta ei terveyskeskuksessa virkasuhteessa työskentelevien lääkärien määrä ole juuri lisääntynyt. Kokeneita terveyskeskuslääkäreitä on siirtynyt muihin työtehtäviin kohtuuttoman työkuorman vuoksi ja tehtävät on täytetty sijaisilla. Tämän kierteen nopea katkaiseminen on välttämätöntä, mikäli terveyskeskukset halutaan pelastaa.

- Lääkärin työn sisältöä korjataan niin, että he voivat keskittyä potilaiden hoitoon. Tämä edellyttää riittävän avustavan henkilökunnan palkkaamista.
- Luovutaan sellaisista lääkärin työhön kasautuneista tehtävistä, jotka joko eivät edellytä lääkärin koulutusta ja osaamista, tai jotka muuten ovat tarpeettomia. Tällaisia ovat mm. erilaiset todistamiset, tilastoimiset ja päällekkäiset kirjaamiset.

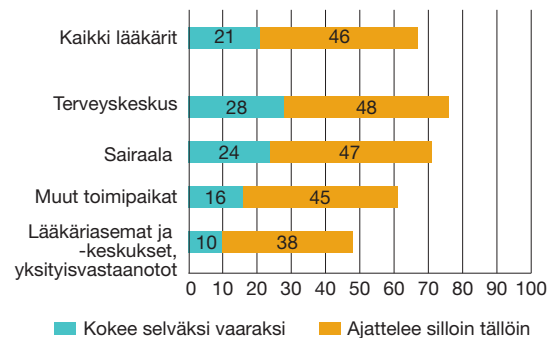
- Perustetaan terveyskeskuksiin yleislääketieteen erikoislääkärien virkoja, joiden pätevyysvaatimuksena on yleislääketieteen erikoislääkärien tutkinto.
- Terveyskeskusten lääkärien työssä jaksaminen turvataan sitovilla työaika- ja työkuormaa koskevilla virkaehtosopimusmääräyksillä. Väestön ikääntymisen tuo lisää työtä, mistä ei voi selvitä lisäämättä tekijöitä.
- Terveyskeskuslääkärin ansiokehitys turvataan niin, että sitoutuminen pitkiin työ- ja hoitosuhteisiin kannattaa.
- Terveyskeskuslääkärin jatkuva osaamisensa kehittäminen ja nuorten lääkäreiden koulutus turvataan terveyskeskusten virkarakennetta kehittämällä.

Työikäisten lääkärien¹⁾ ja terveyskeskusten lääkärin tehtävien muutos vuosina 2005–2018 (indeksi 2005=100)

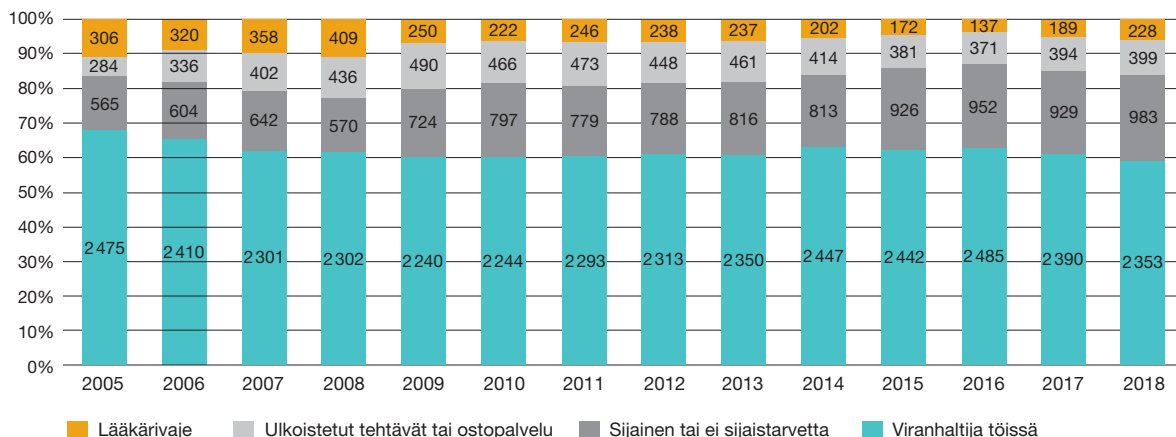
¹⁾ Arvio ennakkotiedon perusteella vuosilta 2017–2018
Lähde: Lääkäriliitto sekä Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

Lääkärin kokeman vakavan työuupumisen uhka työssä toimipaikoittain, %

Millaisena koet seuraavat vaarat työssäsi: vakava työuupuminen
Lähde: Lääkäriliitto, THL, Työterveyslaitos, Lääkärin työolot ja terveys 2015 -tutkimus

Terveyskeskusten lääkäritilanne vuosina 2005–2018

Lähde: Lääkäriliitto, Terveyskeskusten lääkäritilanne -tutkimukset 2005–2018